

FULL DE RUTA COCARMÍ

**FULL DE RUTA
en l'àmbit de la discapacitat
per al període 2012-2015
que presenta COCARMÍ
al Molt Honorable
President de la Generalitat de Catalunya**

Barcelona, juliol de 2012

**FULL DE RUTA en l'àmbit de la discapacitat
per al període 2012-2015 que presenta COCARMI al
Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya**

Presentació

En els darrers anys s'han produït grans canvis que afecten tots els àmbits de la vida i que fa que avui ens trobem en un moment de gran incerteses, que exigeix una reflexió en profunditat i la recerca de nous camins.

En el sector de la discapacitat aquesta nova realitat està conformada pel reconeixement de nous drets i deures que coincideix amb una greu crisi socioeconòmica que fa més necessari que mai l'establiment d'un full de ruta que ajudi a transitar per la nova realitat, per tal de garantir que les persones amb discapacitat puguin viure una vida digna, inclusiva i plena.

Considerem que aquesta guia l'hem de fer entre tots: les persones afectades, els seus familiars i amics, els poders públics i la societat en el seu conjunt. Aquesta nova situació demanda unes noves relacions entre el sector de la discapacitat i els poder públics, per tal d'aconseguir treballar junts a partir de consensos sobre els punts bàsics de les polítiques en aquets àmbits.

Per aquests motius s'ha elaborat i consensuat per part de les entitats que formen COCARMI una proposta de FULL DE RUTA que es basa en un diagnòstic compartit i unes propostes acordades entre tots. Finalment, es considera que per assolir aquestes fites cal construir un canal formal de participació i col·laboració permanent i obert entre els representants de les persones amb discapacitat i el Govern de la Generalitat, tal com recomana les Nacions Unides en diversos documents.

Per tot això, se sotmet a la consideració del Molt Honorable President de la Generalitat el present FULL DE RUTA EN L'ÀMBIT DE LA DISCAPACITAT.

Barcelona, 19 de juliol de 2012

Francesc Perez
President de COCARMI

Introducció

En els darrers anys han estat importants els avenços assolits pel reconeixement dels legítims drets i els corresponents deures de les persones amb discapacitat. Aquest procés ha experimentat un canvi qualitatiu important a nivell internacional amb l'aprovació per part de Nacions Unides (2006) de la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat (en endavant Convenció), concebuda com un instrument de drets humans. Per això, aquesta Convenció estableix que totes les persones amb discapacitat han de poder gaudir dels drets humans i llibertat fonamentals, concretant que per això s'han d'introduir les adaptacions legislatives necessàries i potenciar les mesures adreçades a fer efectiu l'exercici dels drets.

L'esmentada Convenció, que ha estat signada i ratificada per Espanya -i més recentment per la Unió Europea-, forma part de la legislació espanyola i, per tant, el marc jurídic i la pràctica s'han d'ajustar al seus principis i s'han de fer efectius els drets i els deures que estableix. Per això, cal revisar la normativa i els programes en l'àmbit de la discapacitat a Catalunya per ajustar-los als nous paradigmes.

Tanmateix, tots aquest nous principis i drets reconeguts s'han d'implementar immersos en una greu crisi financera i de dèficit pressupostari que, si tenim en compte que el finançament és la peça clau per a la garantia dels drets socials i la sostenibilitat del sistema de benestar, obligarà a replantejar moltes qüestions i a fer ajustos pressupostaris en els que hauran de participar-hi tots els sectors, també el de la discapacitat, tot i que no poden afectar als drets humans. Aquesta és la línia vermella que no es pot traspassar i que condiciona el full de ruta que es proposa. Per això, cal un diàleg i consens entre el col·lectiu de les persones amb discapacitat i, quan calgui, dels seus representants legals, i els poders polítics d'avançar en aquesta direcció i repartir equitativament els esforços que caldrà fer.

En aquest procés, des del punt de vista econòmic, s'ha de tenir en compte no només els costos sinó també els beneficis i considerem que en algunes partides pressupostàries, especialment les adreçades a la prevenció i la promoció de l'autonomia, s'haurien d'imputar al capítol d'inversions. D'altra banda, molts de les propostes no es refereixen a qüestions que tinguin costos econòmics importants, sinó que proposen canvis de concepte i d'organització que permetrien optimitzar els recursos.

Aquesta proposta de Full de Ruta vol ser una eina de consens i una nova forma de relacions dels representants del sector de la discapacitat i els poders públics. Aquest document ha estat elaborat

per totes les entitats que formen part de COCARMÍ que han compartit el diagnòstic de la situació i han consensuat les propostes pels propers anys que es presenten al Govern de la Generalitat per tal d'unificar prioritats i unir esforços per a la millora de la qualitat de vida de les persones amb discapacitat.

Estructura del document

Els elements aportats per elaborar el diagnòstic i les propostes d'accions presentades per les entitats s'han agrupat per àmbits i temes, que, després del debat del document inicial i dels consensos assolits, deriven en deu itineraris a seguir i una proposta final.

En la presentació de cadascun dels itineraris es fa un comentari sobre la situació que sintetitza l'estat de la qüestió i el parer de les entitats sobre les principals necessitats o mancances sobre cada tema i s'elaboren unes propostes d'actuacions concretes per a realitzar durant el període de vigència del Full de Ruta.

Aquests itineraris s'agrupen en els 11 següents:

1. Drets i deures de les persones amb discapacitat
2. Autonomia personal
3. Serveis socials i dependència
4. Educació i capacitació
5. Treball
6. Salut
7. Disseny universal i accessibilitat
8. Participació i coordinació
9. Finançament i sostenibilitat
10. Sensibilització
11. Consell de la Discapacitat de Catalunya

1. Drets i deures de les persones amb discapacitat

Situació

En el present segle s'ha aprovat normativa abundant i important que millora els drets de les persones amb discapacitat, tant a nivell internacional (especialment la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat, ONU, 2006), com a nivell estatal (com la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'Igualtat d'Oportunitats, No Discriminació i Accessibilitat Universal (en endavant LIONDAU), modificada amb la Llei 26/2011, la Llei 39/2006, de 14 de desembre de 2006, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència) i català (per exemple la Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials, la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència o la Llei 17/2010, de 3 de juny de la llengua de signes catalana).

Tanmateix, algunes d'aquestes normes no s'han desenvolupat plenament i es considera que caldria fer-ho per tal de fer efectius els drets reconeguts. D'altra banda, altres normes han quedat obsoletes i caldria actualitzar-les per tal que s'ajustin als principis d'autonomia personal i de vida independent.

Així mateix, es considera que encara no s'han disposat els recursos necessaris per a fer efectius els drets a l'educació, al treball o el temps lliure inclosius, especialment en el cas de les persones amb pluridiscapacitats.

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

- a) Adaptació de la normativa catalana a la Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat.

Caldria revisar la legislació catalana actual en tots els àmbits (urbanisme, serveis socials, educació, salut, treball, codi civil, etc.) i recollir en una llei totes les modificacions necessàries per complir la Convenció. En aquest procés s'hi haurien d'implicar tots els departaments de la Generalitat i es proposa que actuï com a òrgan independent pel seguiment de la Convenció al nostre país el COCARMÍ.

b) Desenvolupament i aplicació de la LAPAD a Catalunya.

S'ha de posar en marxa plenament la LAPAD a Catalunya, incidir especialment en la prevenció i potenciar la promoció de l'autonomia.

c) Aprovació d'una nova Llei d'accessibilitat i del corresponent Codi

La norma actual ha quedat obsoleta, tant des del punt de vista legal com tècnic. S'han d'introduir els nous conceptes, d'una manera especial el de disseny i accessibilitat universal i d'autonomia i vida independent.

d) Desenvolupament de la Llei de serveis socials i revisió de la cartera

Cal el ple desenvolupament de la Llei de serveis socials i la revisió de l'actual cartera de serveis socials, per tal de potenciar tots aquells serveis i prestacions que afavoreixin l'autonomia personal de les persones amb discapacitat, especialment cal desenvolupar amb urgència la figura del professional de referència molt necessària per a les persones amb discapacitat i les seves famílies.

e) Potenciar la inclusió en el desplegament de la Llei d'educació

La posta en marxa de la Llei d'educació ha de ratificar el model d'escola inclusiva i avançar amb mesures concretes vers la seva consolidació.

f) Desplegament de la Llei de la llengua de signes catalana i compliment de la resolució sobre mesures i recursos per garantir la comunicació oral

Cal desplegar el contingut de la Llei de signes catalana, disposant els mitjans econòmics i tècnics que facin possible i concretin les mesures establertes, com la formació i la difusió de la norma. Per reforçar aquestes accions cal així mateix desplegar la resolució del Parlament 749/VIII (2010), sobre mesures i recursos per a garantir la comunicació oral de les persones sordes i sordcegues.

g) Coordinació dels serveis i transversalitat de les polítiques de benestar social

S'han d'establir dispositius operatius de coordinació de les actuacions, serveis i prestacions dels sistemes de benestar social amb competències relacionades amb la discapacitat (salut, educació, treball, serveis socials, etc.) amb l'objectiu de garantir els drets i la continuïtat assistencial, especialment en les etapes vitals de transició de les persones amb discapacitat.

h) Drets de les persones amb pluridiscapacitat.

Que mentre no es disposin del recursos materials i professionals necessaris per garantir els drets de les persones amb pluridiscapacitat, s'asseguri la continuïtat i manteniment dels centres i serveis educatius, laborals i de lleure especialitzats necessaris.

2. Autonomia personal

Situació

El concepte d'autonomia personal, tal com estableix la Llei de Promoció de l'Autonomia Personal i Atenció a les Persones en Situació de Dependència (en endavant LAPAD), inclou, a més de l'autonomia funcional (desenvolupar les activitats bàsiques de la vida diària), l'anomenada autonomia moral que suposa la capacitat de controlar, afrontar i prendre, per pròpia iniciativa, decisions personals sobre com viure d'acord amb les normes i preferències pròpies. La LIONDAU té com a principis la vida independent, la normalització, l'accessibilitat universal i el disseny per a tots. Finalment, l'esmentada Convenció sobre els drets de les persones amb discapacitat estableix el dret a viure de forma independent, l'accessibilitat i el principi de respecte per la diferència i l'acceptació de les persones amb discapacitat com a part de la diversitat i la condició humana. És a dir, el concepte d'autonomia avui no és un principi ambigu, sinó un dret concret i ben delimitat reconegut a les persones amb discapacitat.

Tanmateix, tot i l'abundant normativa de primer rang esmentada sobre el dret a l'autonomia personal, sovint no s'hi ajusten les mateixes lleis (per exemple, les ajudes per a l'autonomia –les tècniques i l'accessibilitat i l'adaptació de la llar- a la LAPAD no són un dret subjectiu, sinó que depenen de les disponibilitats pressupostàries) i les disposicions de desplegament (a la cartera de serveis socials de Catalunya 2010-2011 les prestacions tecnològiques per ajudes tècniques i per les de suport a l'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques també resten subjectes al crèdits pressupostaris disponibles), per tant, encara s'està lluny de disposar de mesures suficients i efectives per a fer realitat el dret reconegut a l'autonomia.

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

- a) Foment de l'autonomia personal.

La normativa, els serveis, les ajudes econòmiques i l'accés al treball haurien de tenir com a prioritat l'autonomia personal.

b) Garantir l'autonomia de les decisions.

S'hauria de dissenyar un procediment que garantís l'autodeterminació de les persones amb discapacitat, especialment de totes les seves decisions, que quan calgués podria ser mitjançant la presa de decisions assistida.

c) Cartera de serveis socials.

Incloure a la cartera de serveis socials i/o a la cartera de serveis comuns del sistema de salut les ajudes i suports tècnics adients per aconseguir la màxima autonomia.

d) Equipaments i serveis

Tots els equipaments i serveis haurien d'estar adaptats a les característiques físiques i comunicatives de les persones amb discapacitat perquè puguin ser autònomes en tots els àmbits.

Es consideren equipaments especialment potenciadors de l'autonomia personal i que, per tant, caldria potenciar, els de suport a l'autonomia a la pròpia llar i en el casos de salut mental el suport a domicili especialitzat. També per a aquest i altres col·lectius són necessaris programes de formació i apoderament.

e) Prestacions tecnològiques

Les prestacions tecnològiques adreçades a l'adquisició d'ajudes tècniques, de suport a l'accessibilitat i supressió de barreres arquitectòniques i de la comunicació haurien de ser garantides per assegurar l'autonomia i compensar el sobreesforç econòmic de les persones amb discapacitat i/o les seves famílies.

f) Assistent personal.

Aquest servei és un dels més innovadors i idonis per a la promoció de l'autonomia personal. Malgrat les normes i prestacions establertes no acaba de fer-se realitat en la magnitud prevista. Caldria, per tant, prendre mesures urgents per donar viabilitat a aquest servei que hauria de permetre fer una vida independent a les persones que prenen aquesta opció.

3. Serveis socials i dependència

Situació

La Llei de serveis socials (2007) de Catalunya i la LAPAD (2006) estatal constitueixen actualment els dos pilars normatius dels serveis socials en l'àmbit de la discapacitat.

La Llei de serveis socials (en endavant LSS) assenyala com una de les situacions amb necessitat d'atenció social la discapacitat física, sensorial, psíquica o intel·lectual, les malalties mentals i les malalties cròniques. Aquesta Llei adopta un conjunt de principis plenament coincidents amb els de les entitats que presenten la proposta, com els d'universalitat, igualtat, responsabilitat pública, globalitat, prevenció i dimensió comunitària, normalització, coordinació, atenció personalitzada i integral, respecte als drets de la persona, foment de l'autonomia personal, qualitat i continuïtat dels serveis.

La LAPAD, com s'ha comentat, efectua una definició amplia d'autonomia, i estableix a principis bàsics en la mateixa línia que la llei de serveis socials tot i que centrats en aquest col·lectiu: universalitat, atenció integral i integrada, igualtat real, personalització de l'atenció, prevenció, rehabilitació, estímul social i mental, màxima vida autònoma, romandre a l'entorn, participació, col·laboració serveis socials i sanitaris, participació de la iniciativa privada i del tercer sector o la perspectiva de gènere, entre d'altres.

Aquestes normes relativament recents que s'han de desenvolupar també en una etapa de forta crisi estan condicionant el desplegament, que s'està fent amb lentitud, dificultats i ajornaments i perjudiquen greument els col·lectius afectats.

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

a) Model d'atenció

Repensar el model d'atenció en l'àmbit de la discapacitat per tal de potenciar la centralitat de la persona amb discapacitat i els seus drets. El tracte al col·lectiu des de l'Administració hauria de ser fàcil, proper i àgil.

El seguiment dels centres, serveis i de les persones ateses als seus domicilis, així com la inspecció de serveis socials, hauria de ser periòdic i prioritzar la comprovació del respecte als drets i deures dels usuaris, les seves famílies i els professionals.

b) Professional de referència

Assignar un professional de referència a les persones amb discapacitat per tal que ells i, si escau, les seves famílies disposin d'un interlocutor principal que vetlli per la coherència, la coordinació amb els altres sistemes del benestar social i la globalitat del procés d'intervenció.

c) Serveis socials bàsics

Caldria potenciar els serveis socials bàsics i capacitar als professionals en les característiques, problemàtica i atenció a les persones amb discapacitat i a les persones amb malaltia mental per tal que des de la proximitat puguin orientar-les i assessorar-les.

d) Serveis de respir

Per tal de garantir a les famílies de les persones amb discapacitat la igualtat amb la resta de famílies, s'ha de crear un programa específic de serveis de respir, que inclogui, com a mínim, els aspectes següents: reserva de places en centres amb aquesta finalitat, realització d'activitats de cap de setmana, colònies, esplais, ajuda mútua i voluntariat.

e) Cartera de serveis socials

La cartera de serveis social ha de ser un instrument senzill, flexible i dinàmic, que doni entrada als serveis i prestacions innovadores, regular-los i garantir-los per tal de satisfer les necessitats canviants de les persones amb discapacitat o amb malaltia mental.

Cal potenciar el model d'atenció centrada en les persones. flexibilitzar les ràtios de personal, permetre que els centres s'adaptin a les necessitats de l'usuari i eliminar les barreres que defineixen les tipologies d'usuaris que s'hi poden atendre.

S'haurien de consolidar i desplegar alguns serveis d'implantació més recent, com els clubs socials, els serveis prelaborals, els serveis d'habitatge, els PSALL o els serveis de suport a les famílies.

f) Inversions i desplegament de serveis.

Encara manquen recursos, especialment centres ocupacionals, d'atenció diürna i residencials, i molts equipaments del pla territorial estan parats per manca de pressupost, per això cal reprogramar urgentment les inversions, finalitzar els equipaments i concertar les places tal com estava previst.

S'han d'establir unes partides destinades al manteniment i reforma de les infraestructures dels centres i serveis.

El servei de transport per a les persones amb discapacitat ha d'estar garantit amb aportacions del departament responsable.

La programació ha d'avançar de forma equitativa, prioritant el desplegament dels serveis en els territoris on hi ha més necessitats no cobertes i en els serveis amb menys cobertura general: serveis d'habitatge, llars residència i llars amb suport.

g) Dependència

Cal que l'Estat faci el desplegament total de la LAPAD i la revisió del catàleg actual, que deixa fora determinades persones en situació de dependència. Així mateix, s'han d'incrementar la coordinació i el treball conjunt entre els departaments de Benestar Social i de Salut, i d'aquests amb les administracions locals, especialment els serveis socials bàsics.

D'altra banda, l'aplicació de la LAPAD ha endarrerit l'aplicació de la Llei de serveis socials, en detriment de moltes persones amb discapacitat que no són dependents, segons els criteris de la llei, o que ja tenien reconegudes prestacions per aquestes situacions. Per això, es demana que s'analitzin les prestacions i serveis afectats i es corregeixin les possibles desviacions.

4. Educació i capacitació

Situació

La Constitució espanyola reconeix com un dret fonamental que “tots tenen dret a l'educació” i, per això, estableix que es prestarà una atenció especialitzada a les persones amb discapacitat que ho requereixin i que els empararan especialment per al gaudi dels drets fonamentals. L'Estatut d'Autonomia de Catalunya, a més reafirmar que totes les persones tenen dret a una educació de qualitat i a accedir-hi en condicions d'igualtat, assenyala que les persones amb necessitats educatives especials tenen dret a rebre el suport necessari que els permeti accedir al sistema educatiu.

La Llei d'Educació de Catalunya reitera el reconeixement del dret, estableix el principi de la inclusió escolar i es refereix als criteris d'organització pedagògica dels centres per a l'atenció dels alumnes amb necessitats educatives específiques i als criteris per atendre als alumnes amb trastorns d'aprenentatge o de comunicació relacionats amb l'aprenentatge escolar, respectivament.

El model català d'inclusió escolar ha estat una referència per a moltes altres comunitats, l'últim pas endavant va ser la posada en marxa del Pla d'Acció Aprendre junts per viure junts (2008-2015). Tanmateix, l'actual crisi també incideix en aquest model i actualment es percep certa inquietud de la comunitat escolar, las famílies i les entitats representants d'aquest col·lectiu, ja que la inclusió escolar requereix, entre d'altres, suports específics i especialitzats per als alumnes amb necessitats educatives específiques i amb trastorns d'aprenentatge o de comunicació que caldria donar dins el marc educatiu. A més, la figura del vetllador no és suficient per atendre les necessitats. Així mateix, s'ha de tenir en compte el dèficit de places d'atenció a infants de 0 a 3 anys, especialment en casos de pluridiscapacitat.

El disseny universal tampoc s'ha aplicat en tots els àmbits, estructures, instruments, materials i processos del món escolar.

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

a) Model d'escola inclusiva

Cal mantenir i garantir el model d'escola inclusiva que afecta tota la comunitat escolar i que permet l'atenció curricular dels alumnes amb necessitat educatives especials. Aquest model ha d'incloure les

necessitats específiques educatives i sanitàries de l'alumnat amb pluridiscapacitat.

b) Suports

S'ha de dotar les escoles amb els suports específics i especialitzats per als alumnes amb necessitats educatives específiques i amb trastorns d'aprenentatge o de comunicació. Les ràtios han de ser adequades a les característiques dels alumnes per tal de donar un servei educatiu de qualitat.

c) Recursos i materials

Aquest model està unit al disseny universal i exigeix disposar de materials educatius en format accessible per a tots. Cal assegurar que tots els textos tinguin la versió accessible.

En els cas de l'educació dels alumnes sords, cal assegurar els recursos necessaris en la modalitat oral i la modalitat bilingüe en un entorn ordinari (garantint, segons la modalitat, el suport a la comunicació oral o en llengua de signes catalana, suports logopèdics, suport curricular i ajudes tècniques).

d) Pla d'acció

S'ha d'avançar en el Pla d'Acció Aprendre junts per viure junts (2008-15), per això cal dotar-lo de recursos i establir una planificació ordenada que permeti caminar cap a un futur d'inclusió escolar en la que tots els actors implicats se sentin còmodes i compromesos i esdevinguin agents actius en el procés de canvi.

e) Mapa d'escoles bressol inclusives

Una de les carències importants és la manca d'informació sobre les escoles bressol, per això es proposa l'elaboració d'un Mapa d'escoles bressol inclusiva, acompanyat d'un pla per a la cobertura de les necessitats dels infants amb discapacitat, pluridiscapacitat i malaltia mental.

f) Formació i suport als professionals

Cal millorar la formació i el suport al personal docent per tal de facilitar la implementació del model inclusiu i millorar l'atenció als alumnes amb necessitats educatives específiques i amb trastorns d'aprenentatge o de comunicació.

g) Orientació vocacional

Establir mecanismes operatius que assegurin una bona orientació vocacional per tal que l'acció formativa sigui l'adequada i esdevingui un camí per accedir al món laboral.

h) Accés als estudis superiors

Consolidar i avançar en el model d'inclusió social a la universitat impulsat per UNIDISCAT del Consell Interuniversitari de Catalunya.

5. Treball

Situació

Entre les primeres mesures que es varen adoptar a favor de les persones amb discapacitat hi havia les relacionades amb l'ocupació, atesa la importància personal, social i econòmica que té.

La Llei d'integració social dels minusvàlids (LISMI, 1982), dedicava un títol a la integració laboral, que establia que la finalitat primordial de la política de col·locació de treballadors amb discapacitat és la integració en el sistema ordinari de treball, obligant per a fer-ho possible a la reserva d'una quota del 2% de les plantilles de les empreses amb més de 50 treballadors. Si això no era possible, establia la incorporació al sistema productiu mitjançant la fórmula especial de treball protegit, i així mateix preveia un subsidi de garantia d'ingressos mínims per a les situacions d'atur, que mai ha arribat a desenvolupar-se. D'altra banda, aquesta llei creava els centres ocupacionals per a les persones amb una discapacitat greu que els impedis la integració laboral ordinària o protegida.

Més tard (2000 i 2005) es varen aprovar mesures alternatives de caràcter excepcional al compliment de l'esmentada quota de reserva del 2 % i algunes administracions públiques han incrementat el percentatge, malgrat que segons els estudis efectuats no es compleix ni el 2 %.

L'accés al treball és encara avui una via important per a la integració social i per a l'obtenció d'uns ingressos per poder fer una vida autònoma, tot i els canvis que està experimentant el treball en els nostres dies. Per tant, els serveis i mesures específiques de discriminació positiva i la territorialització dels serveis constitueixen una mesura clau per a la igualtat d'oportunitats efectiva per a l'accés al món laboral de les persones amb més risc d'exclusió del mercat laboral. En aquest context, les entitats socials desenvolupen en el territori un paper d'agents de polítiques actives d'ocupació que complementen els serveis generals d'ocupació.

Les altes taxes d'atur actuals, especialment entre els joves, incideixen també amb força en l'àmbit de la discapacitat i estan produint acomiadaments als que treballen en empreses ordinàries i reduccions de plantilles en els centres especials de treball. És una situació nova que caldrà afrontar amb fórmules innovadores.

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

a) Restabliment de les polítiques actives d'ocupació, tant en els centres especials de treball com a les empreses ordinàries.

b) Compliment de la normativa

Per tal de garantir el dret al treball, s'ha de controlar i exigir el compliment de la normativa vigent i de les mesures establertes, especialment la reserva de llocs de treball en el sector públic i privat i de les mesures alternatives.

Per fer el control de la quota de reserva en empreses ordinàries, s'haurien d'establir mecanismes de col·laboració i coordinació d'accions entre els Serveis d'Integració Laboral (SIL) especialitzats i la inspecció de treball.

Pel que fa a les mesures alternatives, s'ha de redefinir el model i garantir el control i la transparència, per tal que les empreses que han obtingut el certificat d'excepcionalitat i han fet aportacions a entitats socials les destinin a accions que fomentin realment l'ocupació en el treball ordinari.

c) Xarxa catalana de serveis d'integració laboral

Implantar aquesta xarxa en l'àmbit territorial, que actuï coordinadament amb el Servei d'Ocupació de Catalunya i doni informació i suport als demandants d'ocupació amb alguna discapacitat en el procés de recerca de feina i, altrament, assessorin al teixit empresarial en la selecció i contractació de treballadors amb discapacitat.

Per això, és necessari garantir l'estabilitat dels recursos destinats a la inserció laboral de les persones amb discapacitat.

d) Clàusules socials

Impulsar la incorporació de clàusules socials als processos de contractació pública, tant autonòmica com local, i avançar en la reserva de determinats contractes administratius de serveis a empreses d'inserció sociolaboral i centres especials de treball.

e) Orientació, capacitació i inserció

S'han d'establir programes d'orientació professional específics per a les persones amb discapacitat, així com de capacitació eliminant tot tipus de barreres, incloses les referents a la comunicació, per tal que tots tinguin accés als continguts dels cursos.

Pel que fa a la inserció, s'haurien d'estudiar fórmules específiques per incentivar la contractació de treballadors amb discapacitat, que tenen unes taxes d'atur superiors a la resta de població

f) Garantir el manteniment i la creació de noves places

S'han de garantir les aportacions públiques previstes per al finançament dels centres especials de treball, tant pel manteniment de les places actuals com per a la creació de noves.

g) Accés a l'administració pública

Les administracions haurien de donar exemple en el compliment de la normativa. En les proves i oposicions per a l'accés a l'administració caldria millorar els continguts dels temaris i exercicis i l'adaptació de les proves a les diferents discapacitats, per tal que els candidats amb discapacitat puguin acreditar realment les seves capacitats.

h) Treball amb suport

S'hauria de potenciar aquesta modalitat d'integració prelaboral i laboral o altres que tinguin ja uns bons resultats contrastats, tenint en compte en els casos de persones amb pluridiscapacitats les seves característiques i necessitats específiques.

i) Adaptacions dels llocs de treball

Revisar la normativa referent a les adaptacions de lloc de treball per tal d'adaptar-la a les veritables necessitats de les persones amb discapacitat i agilitzar la tramitació per tal de no prendre cap lloc de treball per aquesta qüestió.

j) Conciliació de la vida laboral i familiar

Controlar el compliment de la normativa vigent en aquesta matèria i afavorir mesures específiques que permetin a les mares i pares de persones amb discapacitat poder disposar de temps i oportunitats, igual que les altres famílies.

6. Salut

Situació

La Constitució espanyola reconeix el dret a la protecció a la salut, que es va concretar en la Llei general de sanitat (1986), que va universalitzar l'assistència sanitària, i la Llei de cohesió i qualitat del Sistema Nacional de Salut (2003), que establiria unes prestacions sociosanitàries, tot i que després no figuren específicament en la cartera de serveis mínims del SNS aprovada. L'Estatut d'Autonomia de Catalunya estableix que totes les persones tenen dret a accedir en condicions d'igualtat i gratuïtat als serveis sanitaris de responsabilitat pública en el termes que estableixen les lleis.

La Convenció també reconeix el dret a la salut, mitjançant, si cal, serveis específics i de qualitat, de forma gratuïta o a preus assequibles, prestats el més a prop possible del seu entorn. Així mateix, es refereix a les mesures d'habilitació i rehabilitació.

Tanmateix, malgrat els esmentats preceptes i el bon nivell assistencial general, l'atenció a les persones amb discapacitat i malalts mentals en el sistema sanitari presenta alguns dèficits i disfuncions importants i, a més, la crisi actual està incidint fortament en el sistema sanitari i debilita el dret a algunes de les prestacions, fet que pot incidir molt negativament en la població amb discapacitats.

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

a) Pla de salut i pla de salut mental

Impuls i consolidació d'aquests plans especialment del protocol de detecció precoç, el diagnòstic, tractament i seguiment de les discapacitats.

b) Informació diagnòstic

Establir estratègies i protocols per comunicar de forma adequada i el més aviat possible a les famílies, el diagnòstic i el pronòstic, així com mantenir-les informades del desenvolupament fent el seguiment del desenvolupament.

c) Cartera de serveis

S'ha de desenvolupar una normativa clara i no discrecional en alguns temes de gran importància per a les persones amb discapacitat i les seves famílies: informació i acompanyament en el diagnòstic prenatal

en cas de risc, gratuïtat dels medicaments i bolquers en els casos de malaltia crònica, atenció psicològica i psiquiàtrica en els casos que ho requereixin, incorporar a la cartera els audiòfons, la reposició i reparació dels components externs dels implants coclears i el reconeixement de la lectura labial com a mesura rehabilitadora de la comunicació de les persones sordes postlocutives i més ajudes per el seu aprenentatge.

d) Servei telefònic permanent

Estudiar conjuntament entre l'Administració i COCARMÍ la possibilitat de disposar d'un servei d'ajut telefònic de 24 hores o bé disposar d'una unitat que prepari i assessori els serveis telefònics generals de consultes o d'emergències mèdiques per donar resposta a consultes i orientació en casos crítics, com trastorns de conducta i altres. En tots els serveis telefònics hi haurà sempre una alternativa tipus SMS, o text, perquè sigui accessible a les persones sordes.

e) Equilibri territorial dels programes de salut mental

Donar continuïtat i ampliar als territoris deficitaris als programes de suport a la primària en temes de discapacitat i de salut mental i als programes i serveis d'atenció als casos greus de malalts mentals (PSI, TMS, TMG, Psicosi incipient).

f) Models d'atenció

Definir models d'atenció i gestió territorial que permetin garantir una millor gestió dels recursos, una atenció més global i assegurar la continuïtat assistencial.

g) Formació dels professionals

Potenciar la formació continuada dels professionals de l'àmbit de la salut en el coneixement i tractament de les diferents discapacitats.

7. Disseny universal i accessibilitat

Situació

En pocs anys s'ha passat de la supressió de barreres arquitectòniques, a l'accessibilitat i al disseny universal. L'esmentada LIONDAU defineix l'accessibilitat universal com la condició que han de complir els entorns, processos, béns, productes i serveis, així com els objectes i instruments, eines i dispositius, per a ser comprensibles, utilitzables i practicables per a totes les persones en condicions de seguretat i comoditat i de la manera més autònoma i natural possible. Aquesta definició pressuposa l'estratègia del disseny per a tots que defineix com l'activitat per la que es concep o projecte des de l'origen, i sempre que sigui possible, entorns, processos, béns, productes, serveis, objectes, instruments, dispositius o eines, de tal forma que puguin ser utilitzats per totes les persones, en la major extensió possible. La Convenció reitera i emfatitza aquests dos elements.

Es tracta, per tant, de dos conceptes nous i interrelacionats que suposen un pas qualitatiu, que li atorga el seu caràcter universal, ja no és només per les persones amb discapacitat, sinó per a tothom. No obstant, l'aplicació d'aquestes noves nocions tot just ha començat i cal avançar per arnar-les introduint en tots els àmbits de la vida.

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

a) Dret a l'accessibilitat

S'ha de fer efectiu a la pràctica aquest dret que l'esmentada Convenció reconeix i defineix com la real possibilitat d'una persona d'ingressar, transitar i romandre en un lloc de manera segura, confortable i autònoma.

b) Accessibilitat universal

Per a la plena vigència de l'accessibilitat universal cal prendre mesures en els diferents àmbits, singularment s'assenyalen els següents:

- Accessibilitat urbanística, a l'edificació, al transport i a la comunicació. Aquest darrer tipus d'accessibilitat incorporat amb posterioritat al superar el concepte arquitectònic és segurament el menys tractat i, en canvi, és imprescindible perquè tothom pugui accedir i comprendre la informació. Per això cal potenciar aquest tipus d'accessibilitat.

- Establir un sistema que garanteixi l'accessibilitat en el món educatiu, de les empreses o a les pàgines web i també que siguin accessibles els programaris que utilitza l'administració, per tal que les persones amb discapacitat i les que tenen problemes de salut mental puguin treballar-hi.
- Adequar i adaptar els equipaments, mobiliari i estris sanitaris a les normes de disseny universal i accessibilitat per tal que puguin ser utilitzats per a tothom.
- Inclusió de clàusules obligatòries d'accessibilitat en els concursos per a l'adquisició de béns, productes i serveis per part de les administracions públiques.
- Tots els serveis públics i els proveïdors de serveis públics han de garantir un sistema de comunicació alternatiu al telèfon i incloure'l en totes les informacions.
- La programació de CCMA ha de ser accessible en la seva totalitat. Cal incidir perquè siguin accessibles també la resta de mitjans de comunicació.
- Els actes públics i esdeveniments organitzats per les administracions públiques han de garantir l'accessibilitat universal.

c) Llei i Codi d'accessibilitat

Cal l'elaboració una nova Llei d'accessibilitat i el corresponent Codi d'accessibilitat que incorpori els nous drets establerts a la Convenció i els nous conceptes tècnics de disseny i accessibilitat universal, que propiciés un entorn adaptat a les necessitats de tot tipus de ciutadà.

Per a l'elaboració de les noves normes i criteris tècnics haurien de tenir una participació activa i un pes en les decisions els representants de les entitats i associacions del col·lectiu de persones amb discapacitat.

d) Seguiment i inspecció

S'ha de fer un seguiment permanent i acurat de l'aplicació de les mesures i que els serveis d'inspecció autonòmics i locals actuïn, tant sota denúncia com d'ofici per comprovar qualsevol infracció.

8. Participació i coordinació

Situació

El Programa d'Acció Mundial per a les Persones amb discapacitat (1981) ja establia com a objectiu bàsic la plena participació de les persones en la vida social i el desenvolupament, més tard la Convenció adopta com un dels principis generals la participació i inclusió plenes i efectives en la societat, que després configura com a drets a la participació en la vida política, pública i cultural. A més assenjala com una obligació de les administracions tenir en compte, en totes les polítiques i tots els programes, la protecció i promoció dels drets humans de les persones amb discapacitat.

La transversalitat de les polítiques és un punt estratègic en l'àmbit de la discapacitat, ja que la problemàtica correspon a totes les àrees de l'administració. Cal veure la persona amb discapacitat en la seva globalitat i no de forma compartimentada. Per això, totes aquestes polítiques s'han de posar al servei de les persones i actuar de forma coordinada, per tal generar sinèrgies.

Aquestes dues accions que es proposen no suposen costos addicionals, ans al contrari, ben segur que proporcionen beneficis personals i socials, així com estalvis econòmics.

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

a) Participació

S'ha promoure la participació real i efectiva de les persones amb discapacitat i malalt mental, i, quan calgui, de les seves famílies o representants legals en totes les qüestions que els afectin, tant personalment com col·lectivament. Aquest dret cal que tingui el seu reflex en la normativa de drets i deures de les persones amb discapacitat en els diferents àmbits i en la representació col·lectiva davant les diferents autoritats públiques.

b) Coordinació

L'establiment de mecanismes operatius de coordinació, com a mínim de les principals àrees d'intervenció en l'àmbit de la discapacitat (salut, educació, treball i serveis socials) és del tot imprescindible per al disseny de polítiques efectives.

També cal un altre nivell de coordinació entre les administracions públiques i privades que hauria de començar en la detecció de necessitats i la planificació d'accions.

9. Finançament i sostenibilitat

Situació

Per a la garantia dels drets socials calen prestacions i serveis que tenen uns costos, sovint elevats, que cal sufragar. La cobertura d'aquestes prestacions i serveis es fa en funció dels drets establert a les lleis, si són garantits els crèdits són ampliables, en cas contrari estan supeditats als crèdits disponibles.

En els darrers anys s'ha anat avançant en el reconeixement de drets i increment dels pressupostos per a fer-los efectius, però aquest procés ha quedat frenat en sec, ja que un cop més la crisi està debilitant aquest drets i els recursos assignats cada cop són més reduïts.

S'ha de repensar el finançament dels serveis per a persones amb discapacitat, si es vol que el sistema sigui equilibrat, ja que les alternatives són la reducció dels serveis i prestacions o l'increment dels ingressos, via impostos o altres aportacions. Cal valorar les possibles aportacions dels usuaris i/o de les seves famílies, sempre que siguin possibles, d'acord amb les rendes disponibles, i tenint en compte el greuge comparatiu econòmic que suporten les persones amb discapacitat i les seves famílies.

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

a) Reforma fiscal

Cal reflexionar sobre la reforma fiscal per tal de garantir l'estat del benestar assolit en els darrers anys. Sembla que encara hi ha marge si ens comparem amb els altres països del nostre entorn, però cal tenir també en compte la situació de crisi actual.

b) Aportacions dels usuaris

Pel que fa al copagament caldria fixar, en primer lloc, el sostre de renda exempta, calculat tenint en compte el greuge econòmic comparatiu que comporta la discapacitat no cobert amb les prestacions i serveis i la garantia d'un nivell mínim de d'autonomia personal i qualitat de vida. En segon lloc, s'haurien d'atendre altres elements, com que només es tingui en compte en cas de majors d'edat la renda personal i no la familiar i no incloure l'habitatge personal o familiar en el còmput del patrimoni.

c) Acció concertada

L'assoliment dels drets en l'àmbit dels serveis socials exigeix en canvi de modalitat de col·laboració amb l'administració i cal passar de la subvenció a l'acció concertada, com ja es fa en el sistema de salut i l'educatiu, ja que només així és possible planificar, gestionar i garantir els serveis des de les entitats d'iniciativa social amb vocació de servei públic.

d) Mecenatge i responsabilitat social

Establir millores fiscals en el tractament del mecenatge i fomentar la responsabilitat social corporativa, ja que podria suposar noves fonts de finançament.

10. Sensibilització

Situació

La Convenció, atesa la importància que té la presa de consciència social sobre les característiques de la discapacitat, dedica tot un article que obliga als poders públics competents a adoptar mesures immediates per a sensibilitzar la societat per tal que prengui consciència respecte les persones amb discapacitat i per fomentar el respecte als seus drets i la seva dignitat, a lluitar contra els estereotips, els prejudicis i les pràctiques nocives i promoure la conscienciació respecte a les capacitats i aportacions de les persones amb discapacitat.

Per aconseguir-ho presenta una sèrie de mesures, com campanyes de sensibilització pública, el foment en tots els nivells educatius d'una actitud de respecte dels drets de les persones amb discapacitat, encoratjar els mitjans de comunicació per tal que difonguin una imatge de les persones amb discapacitat compatible amb els propòsits de la Convenció i promoure programes de formació sobre sensibilització.

Al nostre país s'ha avançat molt en els darrers anys, però encara resten perjudicis i estigmes importants que redueixen els drets que els corresponen com a ciutadans, especialment remarcable és el cas dels discapacitats més greus i de la malaltia mental on persisteixen greus prejudicis i idees preconcebudes que els dificulten l'accés a una vida normalitzada en l'habitatge, el treball, etc.

En general encara hi ha un desconeixement sobre la realitat i les possibilitats de les persones amb discapacitat i en aquest terreny l'educació i el mitjans de comunicació hi tenen un paper destacat

Propostes

Es proposen les actuacions següents:

a) Campanyes de sensibilització

Impulsar campanyes de sensibilització social, que donin cobertura al desplegament de programes i accions de lluita contra l'estigma, els prejudicis i les pràctiques nocives en l'àmbit de la discapacitat i la salut mental i que contribueixin a mostrar les capacitats i aportacions socials d'aquests col·lectius.

11. Creació del Consell de la Discapacitat de Catalunya (CODISCAT)

Per tal de portar a terme aquest FULL DE RUTA i establir noves maneres de relacionar-se entre COCARMI, com a entitat que agrupa majoritàriament les entitats representats de les persones amb discapacitat, i el Govern de la Generalitat de Catalunya, es proposa la creació del Consell de la Discapacitat de Catalunya (CODISCAT).

Aquest Consell no vol ser un òrgan de participació més ni duplicar-ne d'altres específics existents en diferents àmbits, sinó que l'objectiu és ser un pont de diàleg i de treball transversal conjunt entre el Govern de Catalunya i els representants del col·lectiu de persones amb discapacitat, que, conscients de les seves responsabilitats cíviques, estan disposats a implicar-se, a treballar conjuntament, a aportar els seus coneixements i experiències, mitjançant la col·laboració en el disseny de les polítiques públiques que els afectin, així com a la seva avaluació i seguiment.

La presidència d'aquest Consell correspon al President de la Generalitat de Catalunya i estaria compostat per representants d'entitats dels diferents tipus de discapacitats integrats a COCARMI i dels departaments de la Generalitat competents en matèries relacionades amb la discapacitat (salut, educació, treball, serveis socials, urbanisme, habitatge, etc.) amb la funció bàsica d'establir periòdicament les grans línies mestres d'actuació en aquest àmbit. Per la qual cosa li demanem, mitjançant aquest document, una data formal per a la seva constitució.

